

LIETUVOS RESPUBLIKOS PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-751 19, 21, 71, 92 STRAIPSNIŲ IR 2 PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 19, 21, 71, 92 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant įgyvendinti Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, ir Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, nuostatas, susijusias su administracinės ir mokestinės naštos smulkiajam verslui mažinimu ir socialinių paslaugų individualizavimu.

Įstatymo projektu siekiama:

- sumažinti administracinę ir mokestinę naštą smulkiajam verslui;
- išplėsti socialinių paslaugų neapmokestinimo pridėtinės vertės mokesčiu (toliau – PVM) apimtį, atsižvelgiant į tai, kad šios paslaugos yra reikšmingos ir svarbios siekiant visuomenės socialinės gerovės;
- atsisakyti perteklinių nuostatų.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė, tel. 239 0151) Netiesioginių mokesčių skyriaus (vedėja Asta Zelo, tel. 219 9383) patarėja Rūta Pileckienė (tel. 219 9359) ir vyriausioji specialistė Giedrė Morkūnienė (tel. 239 0229).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Sąvokos

Šiuo metu PVM įstatymo 19 straipsnio 4 dalies 2 punkte vartojama sąvoka „neįgaliųjų techninės pagalbos priemonės“.

Registravimosi PVM mokėtojais riba

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – PVM direktyva) valstybėms narėms suteikta galimybė smulkiojo verslo įmonėms taikyti specialią schemą nuo PVM atleidžiant apmokestinamuosius asmenis, kurių metinė apyvarta neviršija tam tikros ribos. Nors pagal PVM direktyvos 287 straipsnio 11 punktą Lietuva turi nustatyti 29 000 eurų metinės apyvartos ribą, tačiau iki 2020 m. gruodžio 31 d. Lietuvai buvo leista taikyti 45 000 eurų ribą. Atitinkamos nuostatos perkeltos ir į Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą (toliau – PVM įstatymas).

2021 m. sausio 22 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2021/86, kuriuo Lietuvos Respublikai leidžiama taikyti specialią priemonę, kuria nukrypstama nuo Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos 287 straipsnio, Lietuvai suteiktas leidimas nuo PVM atleisti apmokestinamuosius asmenis, kurių metinė apyvarta neviršija 55 000 eurų ribos.

Socialinės paslaugos

PVM direktyvos 132 ir 133 straipsniai ES valstybėms narėms suteikia tam tikrą diskreciją nustatant socialinių paslaugų neapmokestinimo PVM apimtį.

Šiuo metu Lietuvoje socialinės paslaugos ir su jomis susijusios prekės neapmokestinamos PVM tik kai jas teikia (teikia) pelno nesiekiantys asmenys, t. y. vaikų ir jaunimo globos institucijos, senelių ir (arba) neįgalųjų globos (rūpybos) institucijos ar kiti pelno nesiekiantys juridiniai asmenys (PVM įstatymo 2 straipsnio 21 dalyje pelno nesiekiantis juridinis asmuo apibrėžiamas kaip juridinis asmuo, kurio veiklos tikslas nėra pelno siekimas ir kuris gauto pelno pagal jo veiklą reglamentuojančius teisės aktus neturi teisės skirstyti savo steigėjams ir (arba) dalyviams, išskyrus tuos juridinius asmenis, kurių veiklos reikšmingą dalį sudaro veikla, iš kurios gaunama pelno, nors tų juridinių asmenų veiklos tikslas nėra pelno siekimas).

Šiuo metu PVM įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė turi teisę nustatyti šio straipsnio 2 dalies nuostatų taikymo sąlygas ir apribojimus.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Sąvokos

Atsižvelgiant į tai, kad 2024 m. sausio 1 d. įsigalios Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatyme Nr. XIV-1722 išdėstytas Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas, kuriuo sąvoka „neįgalusis“ keičiama į sąvoką „asmuo su negalia“, Įstatymo projekte siūloma PVM įstatymo 19 straipsnio 4 dalies 2 punkte vartojamą sąvoką „neįgalųjų techninės pagalbos priemonės“ keisti į sąvoką „asmenų su negalia techninės pagalbos priemonės“.

Registravimosi PVM mokėtojais riba

Įstatymo projekte siūloma pasinaudoti Lietuvos Respublikai suteiktu leidimu ir nuo 2024 m. sausio 1 d. Lietuvoje taikomą registravimosi PVM mokėtojais ribą padidinti nuo 45 000 iki 55 000 eurų.

Socialinės paslaugos

Atsižvelgiant į tai, kad socialinės paslaugos yra reikšmingos ir svarbios siekiant visuomenės socialinės gerovės, ir į tai, kad PVM direktyva leidžia neapmokestinimą PVM taikyti, kai tokias paslaugas teikia viešosios teisės reglamentuojamos įstaigos ar kitos organizacijos, kurias atitinkama ES valstybė narė pripažino socialine gerove besirūpinančiomis organizacijomis, patikslinti PVM įstatymo nuostatas, nustatant, kad PVM neapmokestinamos pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą (toliau – SP įstatymas) socialinių paslaugų įstaigų teikiamos socialinės paslaugos.

Pagal SP įstatymą socialinių paslaugų įstaigos – Lietuvos Respublikoje ar kitoje ES valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsisteigę juridiniai asmenys ar kitos organizacijos, jų padaliniai, atitinkantys SP įstatyme nustatytus reikalavimus.

SP įstatyme nustatyti reikalavimai, kad socialinės paslaugos būtų teikiamos kokybiškai, teisėtai ir kvalifikuotai. Prevencines, bendrąsias socialines paslaugas ir specialiąsias socialines paslaugas (socialinę priežiūrą ir socialinę globą) teikia tos socialinių paslaugų įstaigos, kurių veiklos sritis – socialinių paslaugų teikimas ir kurių teikiamos socialinės paslaugos atitinka teisės aktų reglamentuotus prevencinems, bendrosioms socialinėms paslaugoms, socialinei priežiūrai ir socialinei globai keliamus reikalavimus. Socialinę priežiūrą akredituoja savivaldybės socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka. Valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšomis gali būti finansuojama tik akredituota socialinė priežiūra. Socialinę globą teikia tos socialinės globos įstaigos, kurių veiklos sritis yra socialinių paslaugų teikimas, o jų teikiama socialinė globa atitinka socialinės globos normas, jos turi licenciją teikti socialinę globą. Socialinės priežiūros akreditavimo ir socialinės globos licencijavimo sąlygas nustato SP įstatymas ir jo įgyvendinamieji teisės aktai.

Socialinių paslaugų valdymas apima socialinių paslaugų planavimą, organizavimą, kompetencijos pasiskirstymą ir socialinių paslaugų kokybės vertinimą, priežiūrą bei kontrolę valstybės ir vietos savivaldos lygmenimis.

Tokiu būdu, priėmus siūlomus pakeitimus, į neapmokestinimo PVM režimo taikymo apimtį būtų įtraukti ir nustatyta tvarka socialines paslaugas teikiantys pelno siekiantys asmenys.

Įstatymo projektu siūloma atsisakyti PVM Įstatymo 21 straipsnio 3 dalyje numatytos nuostatos, nes ji yra perteklinė. Kartu pažymėtina, kad Vyriausybė nuo nuostatos įsigaliojimo (2002 m. liepos 1 d.) nepriėmė jos įgyvendinamojo teisės akto.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Socialinių paslaugų neapmokestinimo PVM apimties išplėtimas turės teigiamą įtaką siekiant padėti asmeniui (šeimai) ir (ar) bendruomenei išvengti socialinių problemų ir (ar) socialinės rizikos atsiradimo, sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ir (ar) stiprinti gebėjimus savarankiškai spręsti socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti didinti socialinę įtrauktį.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Nenumatoma.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Registravimosi PVM mokėtojais 55 000 eurų metinės apyvartos riba bus naudinga smulkiąjam verslui, ypač smulkujų verslą vykdančioms fiziniams asmenims, ūkininkams, kuriems taikoma kompensacinio PVM tarifo schema, taip pat asmenims, kurie verčiasi paslaugų, už kurias atskaitomos sąlyginai nedidelės PVM sumos, teikimu galutiniams vartotojams ir pan., t. y. galimybė nesiregistruoti PVM mokėtojais neviršijus 55 000 eurų metinės apyvartos ribos tokiems asmenims sumažins administracinę ir mokesstinę našta. Taip pat tokia priemonė padės smulkiąjam verslui, atsižvelgiant į susiklosčiusią geopolitinę ir ekonominę situaciją, infliacijos ir energijos kainų pokytį.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kitų įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Turės būti pakeisti mokesčių administratoriaus kompetencijai priklausantys teisės aktai, susiję su registravimusi (išsiregistravimu) PVM mokėtoju.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Metiniai valstybės biudžeto pajamų netekimai dėl registravimosi PVM mokėtojais ribos padidinimo nuo 45 000 iki 55 000 eurų - apie 7,2 mln. eurų. PVM lengvatos socialinėms paslaugoms taikymo apimties išplėtimo poveikis valstybės biudžeto pajamoms neutralus.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projektas teiktas išvadoms gauti įvairias valstybės valdymo sritis kuruojančioms valstybės institucijoms ir įvairioms asociacijoms.

Pastabas dėl didesnės registravimosi PVM mokėtojais ribos arba jos indeksavimo pateikė Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija, Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacija.

Lietuvos bankas nepitaria ribos didinimui, argumentuodamas tuo, kad toks didinimas yra sunkiai suderinamas su pastangomis mažinti Lietuvos pajamų iš PVM atotrūkį.

Įvertinus pateiktas pastabas, pažymėtina, kad Įstatymo projektu teikiamas tikslinis siūlymas, siekiant pasinaudoti Lietuvos Respublikai suteiktu leidimu ir sumažinti administracinę ir mokesstinę našta smulkiajam verslui.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Pridėtinės vertės mokestis“, „registravimosi PVM mokėtojais riba“, „socialinės paslaugos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
